

Möjligheten att göra arbetspraktik i ett annat nordiskt land Kommentarer från Nordens Fackliga Samorganisation

I rapporten 'Arbetspraktik i ett annat nordiskt land' utreder och analyserar Rambøll – på uppdrag av Nordiska Ministerrådet – konsekvenserna av de regeländringar som krävs för att arbetslösa i Norden ska kunna genomföra arbetspraktik i ett annat nordiskt land. Rapportens slutsats är att omfattningen av strukturella förändringar och administrativa kostnader är betydande, samtidigt som de möjliga fördelarna är mer osäkra. Rapportens övergripande rekommendation är därför att det noggrant borde övervägas om projektet ska tas vidare.

Enligt 'Gränshinderrådets årsrapport 2014' har arbetspraktik i ett annat Nordiskt land tagits bort av listan över prioriterade hinder och arbetet har lagts ned. NFS vill att de nordiska länderna går vidare med projektet.

En gränslös nordisk arbetsmarknad

2014 firade vi 60 år av gemensam nordisk arbetsmarknad. När de nordiska länderna tecknade överenskommelsen om en öppen nordisk arbetsmarknad handlade det om att tillsammans skapa större möjligheter på arbetsmarknaden för individer i Norden och tillsammans verka för ökad tillväxt. Med överenskommelsen betonade länderna att de var beredda att ta bort alla strukturella och juridiska hinder och verka för en öppen nordisk arbetsmarknad. Det råder samsyn om att avskaffande av gränshinder är en samhällsekonomisk vinst för hela Norden och att färre hinder bidrar till att göra Norden till en mer dynamisk och framtidsinriktad region.

- *Vad gäller de förändringar som behöver genomföras så att individer i Norden kan utföra arbetspraktik i ett annat nordiskt land, anser NFS att huvudutgångspunkten borde vara de nordiska ländernas gemensamma mål: att skapa en öppen nordisk arbetsmarknad fri från gränshinder. NFS är medveten om att det finns utmaningar som kräver stora förändringar och gemensamma lösningar, men vill understryka att utmaningarna inte ska stå i vägen för att projektet genomförs. De nordiska länderna har om och om igen visat att de kan och vill hitta gemensamma lösningar till de problem som tidigare skapat gränshinder på den nordiska arbetsmarknaden. NFS anser att fördelarna med att möjliggöra arbetspraktik i ett annat nordiskt land på lång sikt väger tyngre än de förändringar och omkostnader som det innebär i nuläget.*

Arbetspraktik kan uppmuntra och möjliggöra rörlighet i Norden

Som rapporten pekar på kan möjligheten av att göra arbetspraktik i ett annat nordiskt land uppmuntra ökad rörlighet inom Norden. Arbetspraktik i ett annat nordiskt land kan vara en möjlighet för arbetslösa att pröva att bo och arbeta i ett nytt land på ett nytt språk, samt få nya kontakter på arbetsmarknaden. Arbetspraktiken kan därför vara avgörande för de arbetslösa som redan funderat på att söka arbeta och flytta, ibland med sin hela familj, till ett annat nordiskt land, men inte tagit steget på grund av osäkerhet beträffande arbete, boende och andra praktiska hinder.

Utifrån rapportens analys bedöms gruppen som skulle utnyttja möjligheten att göra arbetspraktik i ett annat nordiskt land vara väldigt liten. Men i rapporten påpekas det också att efterfrågan hänger tätt samman med de lösningar och avtal som i så fall skulle väljas på tvärs av de nordiska länderna. Att endast ändra reglerna så att arbetspraktik i ett annat nordiskt land praktiskt sätt skulle vara möjligt kommer kanske inte ha stora

konsekvenser för antal personer som kommer utnyttja möjligheten, men då borde man överväga att anpassa information och lösningsförslag till grupper som troligen skulle vara intresserade. T.ex. arbetslösa i gränsområden, långtidsarbetslösa och unga arbetslösa. Det ska dock understrykas att möjligheten ska finnas där för de arbetslösa som är intresserade men att ingen ska tvingas göra sin arbetspraktik i ett annat nordiskt land.

Ungdomsarbetslöshet i Norden

I rapporten nämns inte gruppen unga arbetslösa. Den nordiska ungdomsarbetslösheten var 18 % i februari 2014 och långtidsarbetslösheten bland de arbetslösa ungdomarna har ökat till 15 %. Ungdomsarbetslöshet innebär allvarliga samhällsekonomiska och sociala konsekvenser, genom att unga människor inte kommer in på arbetsmarknaden och deras integration i samhället hämmas. Unga arbetslösa är ingen homogen grupp, men vad en stor del av gruppen har gemensamt är att de, i förhållande till övriga grupper i samhället är mer rörliga. Det här innebär att det kan finnas ett intresse för att göra arbetspraktik i ett annat nordiskt land. Att hamna i långtidsarbetslöshet redan som ung är en dålig start i arbetslivet och risken för social exkludering ökar, därför krävs aktiva åtgärder och satsningar för att förbättra förutsättningarna för unga att komma i arbete.

Arbetslöshet blir också vanligare bland nyexaminerade akademiker i Norden. Många är arbetslösa eller jobbar med uppgifter som de är överkvalificerade för. Felmatchning efter examen riskerar att tränga undan ungdomar som står längre i från arbetsmarknaden. Det behövs insatser för att öka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad. En av fördelarna med att erbjuda arbetspraktik i ett annat nordiskt land – som även påpekas i rapporten – är att det kommer finnas ett större utbud av arbetspraktik och större möjlighet att hitta arbetspraktik och eventuellt arbete som matchar den enskilda individens utbildning, kompetens och önskningsar.

Den arbetslösas rätt och villkor ska stå i centrum

NFS vill att de nordiska länderna går vidare med att diskutera hur de hinder som står i vägen för att arbetslösa kan göra arbetspraktik i ett annat nordiskt land ska lösas. *Att hitta bra lösningar kräver ett nära samarbete med arbetsmarknadens parter – både på nordisk och nationell nivå - NFS vill understryka att den arbetslösas rätt, villkor och behov ska stå i centrum och vara avgörande för valet av lösningar.*

Försäkringsskydd för den enskilde är ett absolut krav. Reglerna för personskade- och grupplivförsäkringar måste ses över för att garantera den enskilde ett fullgott försäkringsskydd under deltagande i arbetspraktiken. Liksom utredningen påtalar skiljer sig regelverken åt mellan länderna idag. Det är inte bara ansvarsfrågan som behöver ses över, utan också innehållet i försäkringsskyddet. Att arbetslösa som deltar i praktik i annat land skulle stå med ett dåligt – eller rent av stå helt utan – försäkringsskydd vore naturligtvis helt oacceptabelt.

Att erbjuda möjligheten att göra arbetspraktik i ett annat nordiskt land kan göra det svårare för avsändarens land att säkerställa *kvaliteten* i insatsen. De nordiska länderna måste se till att hitta lösningar för att säkerställa att insatsen genomförs på ett sätt som tryggar en kvalitativ arbetspraktik för deltagaren och som främjar en välfungerande arbetsmarknad. Att arbetspraktik leder till att arbetslösa utnyttjas som gratis arbetskraft måste motverkas, för att undvika konkurrenssnedvridning och undanträngning av reguljära arbetstillfällen.

NFS tycker att en viktig del i att säkerställa kvaliteten i insatsen är att de nationella myndigheter som koordinerar arbetspraktik har samråd med facklig organisation innan det fattas ett beslut om arbetsplatsförlagda insatser (vilket t.ex. är en regel i Sverige). Detta för att garantera kvalitén på arbetsplatsen samt att skydda arbetstagarens intressen.

Stockholm den 5 februari 2015

Magnus Gissler
Generalsekreterare

Alma Joensen
Utredare